

» *Jacob Olie* «

Een gedreven « Mokumsche Fotopionier »

Jacob Olie stamde uit een houtvlotterfamilie, zijn vader was Jacob Olie en zijn moeder Aagje Elmers Blank Mooij, kleinkind van commandeur Maarten Mooij van schip Frankendaal, omschreven in 'Naar Groenland met de Frankendaal'. Het echtpaar woonde op het Realeneiland. Hij trouwde op 3 oktober 1878 te Amsterdam met Carolina Augusta Blössmann, geboren op 8 januari 1852 te Rotterdam, overleden 21 december 1886 te Amsterdam. Olie was toen al in het bezit van het MO-diploma Tekenen, Blössmann was ten tijde van het huwelijk één van de eerste vrouwen die hetzelfde diploma op zak had. Jacob Olie had haar ontmoet tijdens een van zijn reizen met Johan Adolph Rust. Het echtpaar kreeg zeven kinderen, van wie er een aantal op jonge leeftijd stierven. Na acht jaar huwelijk bleef Jacob achter als weduwnaar met vier kleine kinderen, de jongste een paar dagen oud. Een van die kinderen, Jacob Olie jr., was ook actief als amateurfotograaf. Jacob Olie ging school aan de Franse School aan de Lindengracht, Amsterdam. Hij was toen al bezig met tekenen. Hij kon op dertienjarige leeftijd in de leer bij architect Hendrik Hana, na drie jaar gevolgd door timmermanpraktijk bij de firma H. Lötze. Dit leidde tot een aanstelling van (bouw)opzichter bij architect Jan Leliman, die lid was van de Maatschappij tot Verbetering van de Werkende Stand. Deze Leliman was een van de initiatiefnemers van de Ambachtschool, alwaar Jacob Olie tekenleraar werd en in 1867 directeur. In 1868 verhuisde de ambachtschool naar de Weteringschans (nabij Nieuwe Vijzelstraat). In 1886 verliet hij de functie van tekenleraar, vier jaar later nam hij ontslag als directeur. In die functie schafte hij de banden aan van de beroemde 'Descriptions des arts et

métiers'. Een groot deel van die door Olie aangeschafte banden kwam later in het bezit van de afdeling bijzondere collecties van de Universiteit van Amsterdam. Hij is echter na zijn overlijden veel bekender geworden vanwege zijn foto's van het negentiende eeuwse leven in en om Amsterdam. De fotografie met een door hemzelf gebouwde camera was voor hem niet meer dan een hobby, toch geniet hij bekendheid als een gedreven fotopionier die het beeld van negentiende-eeuws Amsterdam heeft vastgelegd. Olie woonde langere tijd op de Zandhoek' (Westelijke Eilanden) in Amsterdam-Centrum. Vanuit zijn woning kon Olie in eerste instantie dichtbij fotograferen. De ontwikkeling van natte en droge plaat brachten foto's op grotere afstand mogelijk. Hij begon daar met fotograferen van familieleden en burens. Later fotografeerde hij vanuit de woning aan de Huidekoperstraat 19 (nabij Frederiksplein) te Amsterdam. Daarna ging hij de stad in en zou ongeveer 5.000 foto's maken op glasplaten die vrijwel allemaal gaaf bewaard zijn gebleven op de zolder van zijn dochter. Daar werden ze teruggevonden in 1959, en nu zijn ze aanwezig in het Stadsarchief Amsterdam. Olie werkte met grote fotografische gevoeligheid, daarvan getuigen zijn composities en beheersing van het licht. Zijn liefde voor architectuur (zie zijn voorgeschiedenis) is goed terug te zien in de vele stadsgezichten, deze laten dan goed zien dat Jacob Olie veel gevoel had voor perspectief en compositie. Bij het fotograferen van stad- en straatgezichten maakte hij vaak gebruik van ogenbliksfotografie. Een steeds terugkomend thema zijn de grote veranderingen in de stad in de jaren negentig, er was duidelijk sprake van cityvorming. Olie fotografeerde veel veranderingen, zoals het dempen van de

grachten en verbreding van kades, maar ook de bouw van de eerste grote warenhuizen en kantoren. Oktober 1904 kreeg hij een nieuwe camera van oud-leerlingen, deze kon in bijna nieuwe staat nagelaten worden aan zijn zoon Jacob Olie. Bij zijn overlijden werd veelal alleen zijn functie als directeur genoemd, van bekendheid als fotograaf was nog geen sprake. Sinds 16 december 1981 kent Amsterdam het Jacob Oliepad; een binnenterrein van de Haarlemmer Houthuinen, in de omgeving waarin hij begon met fotograferen. In 2004 was Olie een van de 200 genomineerden voor de titel *De grootste Nederlander*. Hij eindigde op de 178e plaats. Olie overleed op 70-jarige leeftijd en werd begraven op De Nieuwe Ooster. Op 14 september 2008 ontdekte een wandelaar de grafzerk van Olie tussen een stapel andere zerken. De begraafplaats stelde een onderzoek in. Olie bleek niet voor te komen in het gedigitaliseerde bestand van De Nieuwe Ooster, en het was daarom niet duidelijk waar hij is begraven. Bij nader onderzoek werd in het archief een handgeschreven register gevonden waaruit blijkt dat Jacob Olie begraven was op grafvak 17 nr 83.^[6] Nadat Olies laatste dochter was overleden had de familie in de jaren zeventig de grafrechten opgezegd, waarna het graf was geruimd. De steen werd rond 2008 gerestaureerd.^[7] Op de grafsteen is abusievelijk de geboortedatum 17 oktober 1834 vermeld. De grafsteen vermeldt ook de naam van zijn zus Stijntje (Christina) Olie en Jan August Reeders, vader van de echtgenote van Jacob Olie jr.

<https://www.amsterdam.nl/nieuws/achtergrond/jacob-olies-amsterdam/>

Willemspoort, Amsterdam; 8 mei 1896.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Olie#/media/Bestand:Jacob_Olie_Haarlemmerplein_Amsterdam_8_mei_1896.jpeg

Oudekerksplein; 1894.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Olie#/media/Bestand:Jacob_Olie_Oudekersplein_Amsterdam_15_mei_1894.jpeg

<https://www.amsterdam.nl/nieuws/achtergrond/amsterdam-rond-1900-ogen-jacob-olie/>

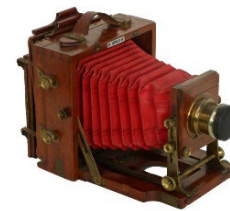
'Paardentramremise', Koninginneweg; 1893. Bron:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Olie#/media/Bestand:Paardentramremise_Willemspark_Amsterdam_3.jpg

'Magere Brug' over de Amstel; 1894.

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Olie#/media/Bestand:Jacob_Olie_-_Magere_brug_\(29-10-1894\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Olie#/media/Bestand:Jacob_Olie_-_Magere_brug_(29-10-1894).jpg)

De Middenweg in de Zaagmolenbuurt (tegenwoordig Gillis van Ledenberchstraat); vóór 1896.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Olie#/media/Bestand:GillesvLedenberchstraat-JacobOlie.JPG

Zelfportret

'Nabij de Zandzee', 12 april 1895

'Graaf Wichmanlaan' 12 augustus 1895

bron:

<https://www.goisemerennieuws.nl/historie/historie/334973/bussum-door-de-camera-van-jacob-olie>

Enkele haarscherpe foto's van Bussum en omgeving in de jaren 90 van de 19de eeuw danken wij aan de Amsterdammer Jacob Olie. Olie kwam vanaf 1890 nu en dan met vrienden en soms ook met zijn zonen met de trein naar Bussum om ook eens wat anders dan Amsterdam te fotograferen. Zijn fotoafdrucken zijn al lang verloren gegaan, maar gelukkig werden in 1959 zo'n vierduizend glasnegatieven teruggevonden. Jacob Olie werd op 17 oktober 1834 in Amsterdam geboren. Hij werd na de lagere school timmerman, maar volgde vanaf zijn 13de ook lessen bouwkundig tekenen. Omstreeks 1855 trad hij als opzichter in dienst bij de architect Jan Leliman, die rond die tijd sociale woningbouw ontwierp aan de Valckeniersstraat en ook het gebouw tekende voor de kunstenaarssociëteit Arti et Amicitiae op Rokin 112, dat in 1856 voltooid werd. Leliman bezorgde Jacob Olie een baan als leraar bouwkundig tekenen aan de Eerste Amsterdamsche Ambachtschool, die in 1861 geopend werd. In 1867 werd hij door zijn collega's voorgedragen als directeur van de school, een positie die hij slechts aarzelend aanvaardde. Niettemin zou hij 22 jaar lang een uitstekende directeur zijn. Waarschijnlijk maakte Olie door een collega op de ambachtschool, Sander van der Loo, kennis met de 'photographie'. Van der Loo doceerde scheikunde en had een Duits boekje over fotografie vertaald. Olie maakte z'n eerste foto's in 1861 in Amsterdam. Dat was in die tijd geen sinecure, want er was nog niets op dat gebied in Nederland. Hij moest eerst zelf een camera bouwen en daarna glasplaten bewerken om er negatieven op te kunnen maken. In april 1890 kreeg Olie op zijn verzoek eervol ontslag als directeur. Het bestuur van de school wilde een reorganisatie, waarin hij zich niet kon vinden. Hierdoor kreeg hij veel meer tijd om te fotograferen.

Fotograferen was inmiddels aanzienlijk minder arbeidsintensief en plaatsgebonden geworden, want je kon glasnegatieven en afdruckpapier kant-en-klaar in de winkel kopen. Dit maakte het Olie mogelijk ook buiten Amsterdam te gaan fotograferen. Regelmatig stapte hij met collega's en soms ook met zijn zonen in de trein om vanuit eenvoudig bereikbare stations zoals Naarden-Bussum nieuwe omgevingen op de gevoelige plaat vast te leggen. Bussum en omgeving bezocht hij verscheidene keren. Omdat hij in een schriftje noteerde wat hij fotografeerde, weten we soms tot op de dag nauwkeurig wanneer een foto gemaakt is. In 1890 fotografeerde hij al 'weiland en boerderijen bij Bussum', maar daar staat nog geen nauwkeurige datum bij. We weten ook niet precies welk weiland en welke boerderijen het zijn, want Bussum was toen nog een voornamelijk agrarisch dorp. In maart 1893 fotografeerde hij een onbekende dame en heer met een hondje in een bosachtige omgeving. Omdat een van deze foto's bij de ingang van landgoed Oud-Bussem gemaakt is, weten we waar de wandeling ongeveer plaatsvond. Op een foto die op 12 april 1895 nabij de Zandzee is gemaakt, staan van links naar rechts Jacobs zonen Jan Olie en Jacob Olie jr., bij de balgcamera zijn collega-fotograaf J.D.B. Biengreber, in het dagelijks leven directeur van de Louisa Bewaarschool, de onderwijzer Jan Blomberg (met hoge zijden hoed) met ervoor diens zoon Johan Blomberg en rechtsachter (waarschijnlijk) Willem Olie, eveneens een zoon van Jacob Olie. Een fraaie foto is op 12 augustus 1895 op de Graaf Wichmanlaan ter hoogte van nummer 12 gemaakt. Naast boerenkinderen en een boerin staan er twee keurig geklede jongens met een bokkenwagen en drie naderende wandelaars op. In de grote jongen bij de bokkenwagen herkennen we Jan Olie, de kleine jongen is mogelijk Willem Olie. De bokkenwagen is dan gehuurd bij de stalhouderij van hotel Nieuw Bussum. Op de achtergrond zien we villa De Werve, Graaf Wichmanlaan 17 nabij

de hoek van de Schimmellaan. Tenslotte een plaat van 'De Zandzee', gemaakt op 29 augustus 1896. Op de voorgrond met bolhoed Jan Olie en links met strohoed Jacob Olie jr. Op de achtergrond is de Vituskerk zichtbaar. Jacob Olie overleed in 1905.

bron:

<https://www.gooisemerennieuws.nl/historie/historie/334973/bussum-door-de-camera-van-jacob-olie>

November 1896. Uitzicht vanaf korenmolen 'de Gooyer', Funenkade 5.
Te zien o.a. : Oostenburgergracht, N.H. Oosterkerk en 'Werf 't Kromhout'.
Fotograaf: Jacob Olie / Stadsarchief Amsterdam

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1715703091906025&set=hema-vestiging-in-de-ferdinand-bolstraat-1930-hollandse-eenheidsprijzen-maatscha>

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1713871522089182&set=hema-vestiging-in-de-ferdinand-bolstraat-1930-hollandse-eenheidsprijzen-maatscha>

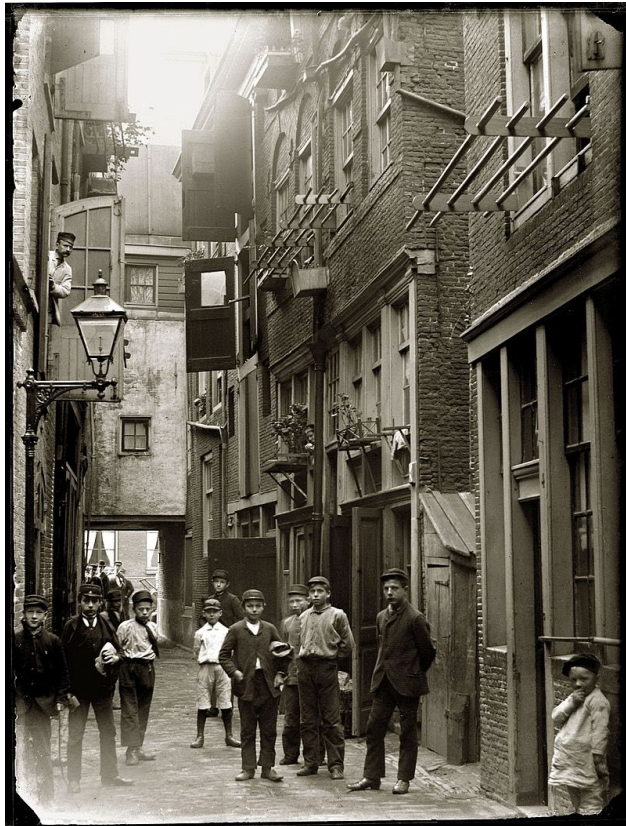

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1699941950148806&set=hema-vestiging-in-de-ferdinand-bolstraat-1930-hollandse-eenheidsprijzen-maatscha>

Jacob Olie, wát een titaan!

<https://www.theobakker.net/pdf/fotoquiz2015-40.pdf>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Olie

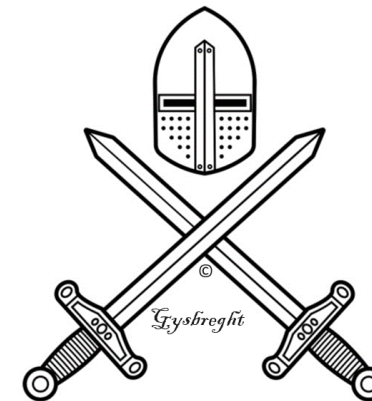
'Gebed zonder End' 1892

<https://www.theobakker.net/pdf/fotografen.pdf>

» *Jacob Olie* «

Een gedreven « Mokumsche Fotopionier »

PS: Boek van Peter Paul de Baar over Jacob Olie

